

Så kunde det gå till för hundra år sedan...

Värkbruten sedan ungdomen hade tant Eva under många år haft för vana att under fem veckor från början av maj vistas på Lunds lasarett, där hon sköttes av professor Gadde, som var överläkare å lasarettens invärtesmedicinska avdelning åren 1868–1900.

Så inleds en berättelse i 1949 års upplaga av den lilla skriften »Jul-

Vid sekelskiftet
inviteras till thé
hos fröken Eva
i privattrummet
på Lunds lasarett

hälsning från Lunds lasarett». Det är en släkting till »tant Eva» som beskriver hur dessa veckors »badsejour» blev till stor glädje för både Eva och hennes familj. Redogörelsen fortsätter:

Hos lasarettets syssloman Klein förvarades tant Evas möbler och småsaker och en stor filtmatta. När så hennes ankomst blivit bestämd, möblerades medicinska avdelningens bästa sjukrum med dessa möbler och den stora mattan, som täckte hela golvet. Bakom en skärm i samma rum logerade hennes gamla trojänarinna Else.

Ett angenämt liv

Här förde nu tant Eva ett angenämt liv, fick sina varma bad och mottog professor Gaddes och underläkarnas besök, då konversationen rörde sig om allt annat än sjukdom. Allt verkade, som om hon i sitt eget hem toge emot sina gäster.

Någon gång kunde hon låta undfalla sig, att några av dessa un-

derläkare voro litet tungrodda, men nog kan man förstå, att dessa unge män, som kommo ådragande kall, icke ögonblickligt kunde följa hennes livliga andes blixturnéer genom rymden.

Ofta hade hon små thébjudningar, där man råkade intressanta och roliga människor, och resande släktingar och vänner kommo ofta på besök.

Dessa idylliska lasarettsejourer togo slut i och med professor Gaddes lämnande av överläkartjänsten. Eva avled år 1901.

Journalerna

I Lund finns dock de gamla journalerna bevarade, som också de berättar en historia. Där finns anteckningarna om fröken Evas vistelser och vård på invärtesavdelningen

under åren mellan 1887 och 1899. Här tar professor Gustaf Petren över berättandet:

Under alla dessa tolv år inkom fröken Eva å lasarettet någon gång under april månad eller i början av maj, och hon vårdades där sedan under oftast sex å sju veckor; åren 1896 och 1899 till och med under tre månader. Huvuddiagnosen i journalerna lyder år efter år på deformerande artrit samt, under de senare åren, kronisk ledgångsreumatism: Vissa år tillkom andra krämpor, som t ex kronisk luftrörskatarr.

Den huvudsakliga terapin var år efter år ångbad, somliga år dessutom massage, elbehandling m m. Hennes tillstånd vid utskrivningen anges de allra flesta åren som förbättrat.

Som tidsinteriör kan också förtjäna anföras, att dagsavgiften å lasarettet för det helensilda rummet alla dessa år var 2 kronor och 50 öre.

Så idylliskt kunde det vara på Lunds lasarett för 100 år sedan! •

Idag är det kanske så här?

Kära tant Eva!

Varmt tack för efterlängtat brev! Så tråkigt att höra att värken blivit svårare och lederna stelare. Den gamla kroniska luftrörskatarran blir inte heller bättre av den råa decemberluften.

På tant Evas förfrågan om jag skulle kunna ordna inläggning på någon av Skåne-regionens medicinkliniker nu till sommaren år 2000 kan jag tyvärr inte ge något hopp – om vi skall vara realistiska. Att komma just till medicinkliniken i Lund, där tant Eva kände en överläkare, är inte att tänka på. Tant Eva är ju född 1915, klar och redig, och lider dessutom »bara» av ledbesvär, kronisk luftrörskatarr och svår värk. Tant Eva är helt enkelt för frisk, trots alla krämpor efter de 85 åren.

Platssituationen på medicinklinikerna i Skåne är – liksom över hela landet – så pressad att bara svårt akut sjuka kan beredas vård, en vård som genomsnittligen inte får ta längre tid än fem dygn, inte fyra till fem veckor! Inför sommar- och semesterperioderna är också vårdplatserna starkt reducerade på grund av personalbristen.

Tant Evas önskemål om ångbad, massage och »elektricitet» är inte lätt att få tillgodosedda i Sverige idag. Det finns inga badavdelningar kvar på medicinklinikerna, och dagens sjukgymnaster ger ogärna massage. Jag kontaktade därför Ramlösa Brunn, där tant Eva var 1959, och Medevi Brunn, där tant Eva var 1979, samt slutligen Sätra Brunn som tant Eva var så nöjd med för bara några år sedan. Förgäves! De är alla nedlagda från sjukvårdssynpunkt – men det går bra att konferera där...

Tant Eva kanske har möjlighet att resa utomlands, till Tyskland,

Rumänien eller Spanien, eller kanske Kanarieöarna? Det är resan som kan bli besvärlig, då tant Eva ju behöver mycket personlig hjälp. Kanske Else, vårdbiträdet från kommunen som tant Eva tycker så mycket om, skulle kunna följa med? Men det är förstås helt avhängigt av om socialtjänsten kan släppa henne inför sommaren. Det blir nog dyrt också: lönen för ett vårdbiträde ligger omkring 14 000 kronor per månad plus arbetsgivaravgifterna, ca 42 procent.

Ett annat alternativ är att tant Eva vänder sig till sin vårdcentral. Distriktssköterskan hjälper säkert till att ta reda på vem som numera är tant Evas husläkare. Den före blev ju chefsöverläkare och tar inte längre emot nya patienter, och sjukhemmet som var så trevligt har blivit särskilt boende. Där finns varken sjukgymnastik eller arbetsterapeuter längre, inte heller någon läkare. Och 70 procent av de boende, eller »brukarna» som man säger, har demenssjukdomar. Det blir nog svårt att få

"Idag har doktorna mycket arbete och litet tid. Så tant Eva får inte vara omständlig eller långrandig, ingen 'thébjudning' uppskattas."

någon att diskutera med som kan följa tant Evas livliga andes blyxttunnéer genom rymden.

Men jag tror tant Eva skulle försöka få en remiss till Sophiahemmet i Stockholm. Jag vet inte om de numera har resurser kvar att kunna ta emot tant Eva för fyra–fem veckor, ge fysikalisk behandling och en riktig genomgång och »rundsmörjning». Men det är värt att pröva. Värken har ju tilltagit och det behövs en ordentlig analys »varför», så tant Eva slipper onödigt lidande.

Sophiahemmet är ett privat sjukhus (passa på så länge vi nu får ha privata alternativ kvar), så det blir inte billigt! Tant Eva får också räkna med alla extrakostnader såsom läkararvode, mediciner, terapeutiska insatser m m. Man får nog ta ambulanstransport från Skåne till Stockholm, och det kostar ju också.

Läkarna på Sophiahemmet är dock mycket välutbildade. De har ofta två tjänster, dvs de arbetar dels i offentliga sektorn, t ex på Karolinska sjukhuset, dels i privat regi. Det betyder mycket arbete och litet tid. Så tant Eva får inte vara omständlig eller långrandig, ingen »thébjudning» uppskattas. Däremot vore det klokt om tant Eva skrev ned hela sin sjukhistoria – värken började ju redan i ungdomen – och nämner alla leder som deformerats sedan dess. Och glöm inte luftrören,

blodtrycket, hjärtflimret och förstopningen. Då får doktorn ett bra underlag till sin journal och behöver inte slösa så mycket av sin dyrbara tid på att lyssna.

Jag hoppas innerligt att tant Eva skall lyckas få sin välbehövliga smärtlindring och »rundsmörjning» så att allmäntillståndet förbättras.

Om det ändå skulle slå fel och ingen hjälp är möjlig att få, så har jag ett sista förslag:

Under ett par veckor i juli kunde Jan och jag åka ned till tant Eva i Skåne och dela ensamheten på godset. Vi har ju båda två arbetat i vår ungdom som läkare på de berömda brunnsorterna. Tant Eva har ju badkaret kvar i sitt stora hus! Salta badkan vi ge hemma, liksom akupunktur för värken och taktill massage.

Och Kullabygden är vacker och lämpar sig väl för utfärder med kafetermosen i utflyktskorgen. Tant Evas elektriska rullstol fungerar ju bra och får till och med plats i bilen. Sommaren 1999 var fantastisk, varm och lång med högsommarvärme i september – som gjord för att lindra värkande leder. Sommaren 2000 förväntas bli likadan!

Hälsar tant Evas
mycket tillgivna nièce

Barbro

alias *Barbro Beck-Friis*
professor, Borensberg